Грэ́баваць — пагарджаць кім-небудзь, чым-небудзь, выказваць непавагу, непрыхільнасць да каго-небудзь, чаго-небудзь.
Свяшчэннадзе́йства — тут: выкананне бытавых традыцый (іранічнае).
Завядзёнка — звычай, традыцыя.

ІВАН МУРАВЕЙКА

Лыжкай па лбе

Ну дык вось. Аднойчы ўся наша сям'я — дзед Апанас, мая мама і мой тата, я і мой старэйшы брат Янка — села за стол абедаць. А елі тады ўсе з адной міскі. Гэта цяпер розных талерак, сподачкаў, місачак, ке́ліхаў — усе шафы і камоды набіты, а ў той час... На пальцах пералічыш. Лыжкі былі драўляныя, з бярозы. Па-мойму, дарэмна цяпер грэбуюць імі. Драўляная лыжка лепей металічнай — яна ў самай гарачай стра́ве не становіцца гарачай.

Гэта — да слова. Я хачу пра іншае расказаць. Прыём стравы лічыўся не проста штодзённай патрэбнасцю, а найвышэйшай урачы́стасцю, свяшчэннадзе́йствам. І яго павінен быў зачынаць старэйшы ў сям'і. Такая была завядзёнка і ў нашай хаце. Пакуль дзед не возьме скібачку

Правообладатель Национальный институт образования

хлеба, ніхто не меў права пачынаць яду. А Янка аднаго разу не сцярпеў, мабыць, прагаладаўся дужа — першым акунуў сваю лыжку ў капусту (у той дзень на абед мама наварыла капусты). Сербануў, і вочы яго пачырванелі.

— Ну, як, не надта гарачая капуста? — запытаў дзед.

Янка моўчкі пакруціў галавой: маўляў, нармальная.

Дзед зачарпнуў поўную лыжку капусты... Усе заўважылі, што і ў дзеда, як і ў Янкі, пачырванелі вочы, нібы ў іх нехта запаліў агеньчыкі. Мы з напружаннем чакалі, чым закончыцца гэты незвычайны паядынак паміж дзедам і ўнукам. «Няўжо нічым? Шкада», — падумаў я. Мне хацелася, каб адбылося што-небудзь такое...

Правообладатель Национальный институт образования

Пафантазіруйце, што можа адбыцца.

І адбылося. Дзед павольна ўстаў і — бац лыжкай па Янкавым ілбе. Узяў нож і падаў яго Янку.

— Прыкладзі, каб гузак не ўсхапіўся.

1. Хто ўваходзіў у склад сям'і? Прачытайце.
2. Якія словы сведчаць, што падзеі, апісаныя ў творы, адбываюцца ў даўнія часы?
3. Якія правілы строга выконваліся ў сям'і? Чаму? Адказ падмацуйце радкамі з твора.
4. Чаму Янка аднойчы парушыў завядзёнку і першым акунуў сваю лыжку ў капусту?
5. За што дзед Апанас стукнуў унука па лбе лыжкай?
6. Якія думкі ўзніклі ў вас, калі дзед падаў унуку нож і сказаў: «Прыкладзі, каб гузак не ўсхапіўся»? Як гэта характарызуе старога?
7. Паразважайце, ці доўга Янка будзе крыўдзіцца на дзеда. Чаму? (Глядзіце форзац 1.)
8. Які эпізод з апавядання адлюстраваны мастаком на с. 14? Прачытайце адпаведныя радкі.
9. Падрыхтуйце выразнае чытанне твора. (Глядзіце форзац 1.)

Давайце абмяркуем. Успомніце, якія жыццёвыя ўрокі вы атрымалі ад сваіх родных. Раскажыце пра традыцыі, якія захоўваюцца за сталом у вашай сям'і.

Правообладатель Национальный институт образования